

Artykuł 11 (lp.11)

Autor: Krzysztof Świerk

Jak stworzyć nowe kierunki kształcenia w edukacji formalnej w oparciu o zapotrzebowanie wyrażone przez przedsiębiorstwa w sektorze motoryzacyjnym?

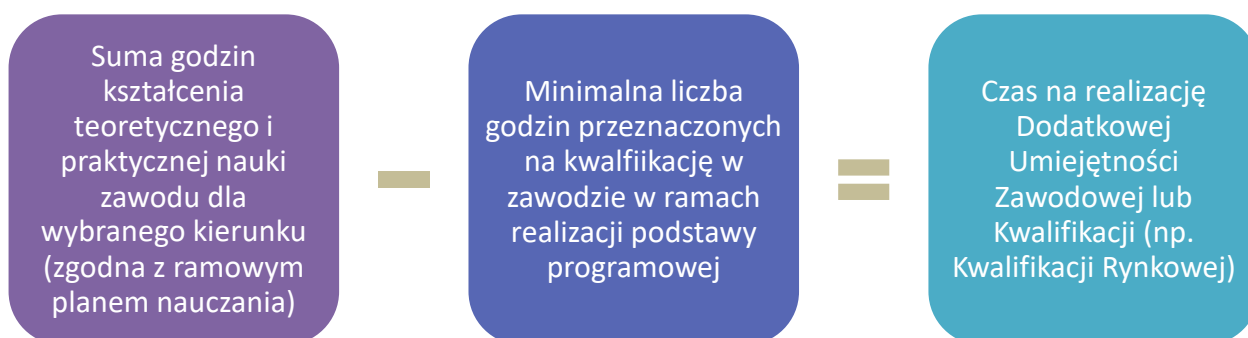
Dynamika w obszarze konieczności zwiększenia elastyczności kształcenia pracowników oraz zapotrzebowania na nowe kwalifikacje jeszcze nigdy nie była tak duża. Przemysł 4.0 na stałe zmienił nie tylko myślenie o sposobie produkcji oraz realizacji usług w branży motoryzacyjnej. Czwarta rewolucja przemysłowa na stałe zmienia również tradycyjne myślenie o sposobie kształcenia i uczenia się. Dziś pracodawcy wymagają elastyczniejszych ścieżek nabywania kompetencji nie tylko na etapie pozaformalnego i nieformalnego zdobywania kwalifikacji przez swoich pracowników, ale przede wszystkim w ramach edukacji formalnej nowych, potencjalnych przyszłych pracobiorców. Przedsiębiorcy śledzą światowe trendy i mają świadomość ich znaczenia dla konkurencyjności polskich zakładów pracy w branży motoryzacyjnej na arenie międzynarodowej. To właśnie nowe technologie znacznie przyspieszyły w ostatnich czasach wzrost zapotrzebowania na niezdefiniowane dotąd kierunki kształcenia. O trendach takich jak: Big Data, Internet Rzeczy, Cloud computing, Elektromobilności, Cyberbezpieczeństwie, Autonomiczności pojazdów, czy Sztucznej Inteligencji mówi dziś cały świat. Te zmiany wymuszają zatem tworzenie nowych kierunków kształcenia zarówno w szkołach, jak i na uczelniach technicznych.

Tworzenie nowego kierunku na potrzeby przemysłu - elastyczne ścieżki kształcenia. Możliwości i szanse.

Poniżej omówione zostały najszybsze sposoby realizacji nowych kierunków kształcenia w edukacji formalnej w oparciu o zapotrzebowanie wyrażone przez przedsiębiorstwa w sektorze motoryzacyjnym, które zgodnie z obowiązującymi przepisami możliwe są do realizacji w formach szkolnych.

1. *Dodatkowe umiejętności w ramach programu nauczania opracowanego we współpracy z pracodawcami.*

Dzięki obecnym zmianom w szkolnictwie branżowym pojawiły się nowe szanse na uelastycznienie edukacji formalnej w szkołach. Korzystając z zapisów rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania dla szkoły branżowej I i II stopnia oraz technikum, zakładających minimalną tygodniową liczbę godzin kształcenia teoretycznego oraz praktycznej nauki zawodu w obrębie danego kierunku kształcenia oraz uwzględniając w ramach podstaw programowych kształcenia branżowego minimalną liczbę godzin dla danej kwalifikacji, okazuje się, że w programach nauczania pozostaje (w zależności od kierunku) ok. **20-30 %** czasu poświęconego na kształcenie zawodowe, które może być wykorzystane na realizację dodatkowych umiejętności lub kwalifikacji wymaganych przez pracodawców.

Źródło: opracowanie własne.

2. *Tworzenie nowego kierunku w ramach tzw. eksperymentu pedagogicznego.*

„Szkoła lub placówka może realizować eksperyment pedagogiczny, który polega na modyfikacji istniejących lub wdrożeniu nowych działań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu nowatorskich rozwiązań programowych, organizacyjnych, metodycznych lub wychowawczych, w ramach których są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania (...)” art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r.

Prawo oświatowe

Zgodnie z przepisami szkoła może prowadzić kształcenie w ramach zmodyfikowanego lub całkowicie nowego zawodu – nieokreślonego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego w ramach tzw. eksperymentu pedagogicznego. Prowadzenie tego typu działania wymaga zgody ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a opiekę nad nim musi sprawować podmiot w rozumieniu art. 7 ust. 1 pkt 1, 2, 4-6, 7 i 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W przypadku zawodów nowych, nieokreślonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego musi to być jednostka naukowa właściwa dla danego zawodu. Dyrektor szkoły obowiązany jest również przed wystąpieniem z wnioskiem do ministra uzyskać opinie rady pedagogicznej szkoły oraz rady rodziców.

Dyrektor szkoły, w której planowane jest rozpoczęcie eksperymentu pedagogicznego występuje z wnioskiem o wyrażenie zgody na prowadzenie eksperymentu do dnia 31 marca roku poprzedzającego rok szkolny wprowadzający dany eksperyment. Wymagania dot. złożonych do wniosku załączników dot. m.in. opinii jednostki naukowej dot. założeń eksperymentu wraz z jej zgodą na sprawowanie opieki nad przebiegiem eksperymentu, zgody rady pedagogicznej, rady szkoły (jeśli jest powołana) oraz rady rodziców. W przypadku nowych kierunków kształcenia, niesklasyfikowanych wcześniej, konieczne jest również przedłożenie opracowanej podstawy programowej, programu nauczania, tygodniowego lub semestralnego rozkładu zajęć, pozytywnej opinii wojewódzkiej rady rynku pracy, pozytywnej opinii dot. zawartości merytorycznej programu nauczania otrzymanej od jednostki naukowej oraz organizacji pracodawców, harmonogramu realizacji eksperymentu wraz z informacjami o niezbędnych warunkach jego prowadzenia, a także przykładowych zestawów zadań egzaminacyjnych dla zawodu objętego eksperymentem.

Powyższa procedura wydaje się być skomplikowana, jednak zarówno w pierwszym przypadku realizacji dodatkowych umiejętności zawodowych w ramach programu nauczania, jak i prowadzenia eksperymentu pedagogicznego nie brakuje w kraju dobrych przykładów. Obecnie w większości szkół programy opracowywane są we współpracy z pracodawcami, którzy chętnie wskazują kierunek dostosowania ich do bieżących potrzeb. *„Już od pewnego czasu, poprzez aktywne działania, staramy się przywrócić edukacji zawodowej właściwy*

proces tak aby bazowe kształcenie przyszłego pracownika odbywało się już w szkołach a nie dopiero po wejściu do zakładu pracy. I oczywiście w ten proces jesteśmy się w stanie włączyć na tym wcześniejszym, szkolnym, etapie.” – wskazuje prezes zarządu Pilkington Automotive Poland – p. Ryszard Jania. Doświadczenia firmy Pilkington, członka Wschodniego Sojuszu Motoryzacyjnego, są obecnie wzbogacane o realizację międzynarodowego projektu DRIVES polegającego m.in. na opisie ról zawodowych (kwalifikacji) wymaganych w branży motoryzacyjnej.

Pozytywne doświadczenia znaleźć można również w obszarze eksperymentów pedagogicznych, które obecnie uzyskują duże wsparcie Ministerstwa Edukacji Narodowej. Wśród nowych zawodów branży motoryzacyjnej wymienić można **technika elektromobilności** realizowanego w Zgierskim Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych, nad którym opiekę naukową objął Wydział Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki Politechniki Łódzkiej. Kolejnym unikatowym zawodem jest **technik automatyki i robotyki** utworzony przy Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Co ciekawe udział w szkole posiadają również prywatne przedsiębiorstwa, które gwarantują uczniom praktyki i zatrudnienie po ukończeniu nauki. Podobnie jak w pierwszym przypadku opiekę merytoryczną nad eksperymentem pełni Politechnika Łódzka.

Podobnie sytuacja wygląda w obszarze szkolnictwa wyższego, tu również dynamika tworzenia nowych kierunków nie jest wysoka, jednak zdarzają się wyjątki. Do takich wyjątków zaliczyć można studia podyplomowe „Pełnomocnik ds. Czystości Technicznej” przygotowywane na Politechnice Śląskiej. W poprzednim roku na międzynarodowym forum Czystości Technicznej w Bielsku Białej, organizowanym przez Parts4cleaning Poland Sp. z o.o. przy współpracy z Klastrem Silesia Automotive & Advanced Manufacturing (SA&AM), wskazano na brak wykwalifikowanej kadry pracowników o przekrojowych kompetencjach na poziomie średniego i wyższego szczebla kierownictwa zakładów. Mimo, że specjaliści są szkoleni w zakresie norm VDA 19.1 i VDA 19.2 wciąż brakuje osób które potrafią oceniać wpływ wymogów OEM na niezbędne inwestycje w ramach planowanych projektów, a co za tym idzie również opracowywać studium wykonalności i określać opłacalność nowych

projektów. W związku z tym klaster SA&AM wraz z Politechniką Śląską opracował program studiów podyplomowych, których inauguracja zaplanowana została na rok 2020.

Mimo, iż ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce zezwala na tworzenie nowych kierunków studiów i daje większą autonomię uczelniom, niż przepisy prawa oświatowego szkołom zawodowym, najczęściej wykorzystywaną formą uelastycznienia kształcenia jest jednak modyfikacja istniejących programów studiów. Tego typu przykłady mają miejsce na wielu uczelniach, przykładem mogą być studia dualne prowadzone w kierunku Automatyka na Politechnice Poznańskiej w ścisłej współpracy z firmą Volkswagen Poznań, czy też studia przemienne na kierunku Mechanika i Budowa Maszyn oraz Mechatronika samochodowa prowadzone na Politechnice Wrocławskiej we współpracy z firmą SITECH Sp. z o.o.

Dzięki ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji pojawiła się również dodatkowa możliwość prowadzenia działań w ramach dostosowania podnoszenia kompetencji do potrzeb branży motoryzacyjnej. Obecnie jest kilka zgłoszonych wniosków dotyczących kwalifikacji rynkowych w branży, które już niebawem pojawią się najprawdopodobniej w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji. Możemy się zatem w najbliższym czasie spodziewać zwiększenia oferty szkoleniowej z zakresu kwalifikacji rynkowych w branży motoryzacyjnej prowadzonej przez inne podmioty. Złożone wnioski dotyczą m.in. obszaru lakiernictwa, pojazdów elektrycznych, autonomicznych oraz transportu.